

GENERALINIO ADVOKATO

L. A. GEELHOED IŠVADA,
pateikta 2005 m. birželio 2 d.¹

I — Įžanga

Papildomas faktorius yra tas, kad pirmasis gaminio su tariamais trūkumais perleidimas vyko tarp dviejų tos pačios grupės bendrovių. Ar perleidimas grupės viduje reiškia gaminio išleidimą į apyvartą?

1. Šis *High Court of Justice, Queen's Bench Division* (Jungtinė Karalystė), prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1985 m. liepos 25 d. Tarybos direktyvos 85/374/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių atsakomybę už gaminius su trūkumais, derinimo² (toliau – Direktyva) 11 straipsnio aiškinimu.

2. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, kokių momentu gaminyje gali būti laikomas išleistu į apyvartą. Nuo šio momento priklauso, ar ieškinys gamintojui buvo pateiktas laiku, t. y. per Direktyvos 11 straipsnyje numatytą 10 metų terminą, skaičiuojamą nuo tos dienos, kai gaminyje buvo išleistas į apyvartą.

3. Be to, atrodytų, kad pirmasis ieškinys buvo pareikštas nepažeidžiant 10 metų laikotarpio, tačiau tam asmeniui, būtent tiekėjui (atsakovui pirmoje byloje), klaidingai tikint, kad jis buvo gamintojas. Todėl atrodo, kad vėlesnis ieškinys tikrajam gamintojui (atsakovui antroje byloje) buvo pateiktas prieš pat arba iš karto pasibaigus terminui. Taip kyla kitas klausimas, ar tokiose situacijose atsakovui pirmoje byloje pareikštą ieškinį leistina traktuoti kaip ieškinį gamintojui (atsakovui antroje byloje, siūlomam atsakovui pirmoje byloje), ar, jei antrasis ieškinys gamintojui buvo pareikštas praleidus terminą, nacionalinis teismas turi galimybę pirmąjį atsakovą pakeisti antruoju.

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — *Ol. L 210, 1985, p. 29.*

II — Teisinis pagrindas

išleido į apyvartą konkrečių, žalą padariusių gaminį, nebent nukentėjęs asmuo jau yra pareiškęs ieškinį gamintojui.“

4. Direktyvos 1 straipsnis numato, kad „gamintojas atsako už žalą, atsiradusią dėl jo gaminio trūkumų“.

5. Direktyvos 7 straipsnis numato:

7. Sprendime *Veedfald*³ Teisingumo Teismas nusprendė, jog Direktyvos 7 straipsnio a punktą turi būti aiškinamas taip, kad gaminys su trūkumais yra išleistas į apyvartą, kai jis naudojamas teikiant konkrečią žmogaus organo paruošimo transplantacijai sveikatos priežiūros paslaugą ir dėl tos paruošiamosios procedūros padaroma žala organui.

„Gamintojas nėra laikomas atsakingu pagal šią direktyvą, jei jis įrodo:

a) kad jis neišleido gaminio į apyvartą;

8. Jungtinė Karalystė Direktyvą įgyvendino 1987 m. Vartotojų apsaugos akto (Consumer Protection Act), įsigaliojusio 1988 m. kovo 1 d., I dalimi. Šio akto 4 skirsnis suformuluotas taip:

<...>“

„(1) Šios dalies pagrindu bet kurioje civilinėje byloje prieš bet kurį asmenį <...> dėl gaminio su trūkumais jis savo gynybos labui privalo įrodyti

6. Direktyvos 11 straipsnis numato:

<...>

„Valstybės narės savo teisės aktuose įtvirtina, kad pagal šią Direktyvą nukentėjusiam asmeniui suteiktos teisės nustoja galioti praėjus 10 metų nuo tos dienos, kai gamintojas

3 — 2001 m. gegužės 10 d. Sprendimas (C-203/99, Rink. p. I-3569).

b) kad asmuo, kuriam pareikštas ieškinys, niekada neteikė gaminio kitam; ar

III — Aplinkybės, procesas ir prejudiciniai klausimai

<...>

10. 1992 m. lapkričio 3 d. vaikas Declan O'Byrne, ieškovas pagrindinėje byloje, *MacDonald Road* medicinos centro kabinete buvo paskiepytas antihemofilijos vakcina.

d) kad to trūkumo gaminyje nebuvo atitinkamu metu;

11. Po šio skiepijimo ieškovo smegenys buvo sunkiai pažeistos. Jis tvirtina, kad sužalojimas padarytas dėl vakcinos su trūkumais.

<...>“

9. Be to, 1987 m. *Consumer Protection Act* papildė 1980 m. Senaties terminų aktą (*Limitation Act*) nauju 11A skirsniu, kurio 3 poskirsnis numato:

12. Vakcinos gamintojas buvo Prancūzijos bendrovė *Pasteur Mérieux Sérums et Vaccins SA*, kuri vėliau pakeitė savo pavadinimą į *Aventis Pasteur SA* (toliau – *APSA*).

„Ieškinys, kuriam taikomas šis skirsnis, negali būti pareikštas nuo atitinkamo momento praėjus 10 metų terminui <...>; ir šis poskirsnis panaikina teisę pareikšti ieškinį ir tai nepriklauso nuo to, ar ši teisė į ieškinį buvo įgyta, ar terminas pagal atitinkamas šio akto nuostatas prasidėjo minėto 10 metų termino pabaigoje.“

13. Anglijos bendrovė *Mérieux UK Limited* buvo visiškai *APSA* priklausanti dukterinė bendrovė ir Jungtinėje Karalystėje veikė kaip *APSA* pagamintų gaminių platintoja. *Mérieux UK Limited* vėliau pakeitė savo pavadinimą į *Aventis Pasteur MSD* (toliau – *APMSD*).

14. 1992 m. rugsėjo 18 d. APSA nusiuntė vakcinų vienetų siuntą, kurioje buvo ir nukentėjusiajam paskirta vakcina, APMSD, kuri gavo siuntą 1992 m. rugsėjo 22 dieną. APSA nusiuntė siuntos sąskaitą faktūrą APMSD, kurią ši tinkamai apmokėjo.

15. Nežinomu momentu, prieš ar po 1992 m. spalio 7 d., APMSD dalį siuntos pardavė Jungtinės Karalystės Sveikatos departamentui (Department of Health) ir tiesiogiai pristatė *Department of Health* nurodytai ligoninei. Ligoninė savo ruožtu ją pateikė minėtam kabinetui, kuriame 1992 m. lapkričio 3 d. buvo paskiepytas ieškovas.

16. 2000 m. lapkričio 2 d. ieškovas, tvirtindamas, kad APMSD buvo gaminio gamintoja, pastarajai pareiškė ieškinį dėl kompensacijos.

17. 2002 m. spalio 7 d. APSA buvo pareikštas antrasis ieškinys. Ieškovo konsultantai nacionaliniam teismui pareiškė, kad tik 2002 m. vasarą jiems paaiškėjo, kad gaminio gamintojas faktiškai buvo ne APMSD, o APSA.

18. Šiose bylose APSA tvirtina, kad kadangi gaminį į rinką ji pateikė 1992 m. rugsėjo 18 d., išsiuntusi siuntą savo dukterinei bendrovei, kuri ją gavo 1992 m. rugsėjo 22 d., 2002 m. spalio 7 d. ieškinys buvo pareikštas pasibaigus *Limitation Act* 11A skirsnio 3 poskirsnyje, kuris į nacionalinę teisę perkėlė Direktyvos 11 straipsnį, numatytam 10 metų ieškinio pareiškimo terminui, skaičiuojamam nuo tos datos, kai gaminys buvo išleistas į apyvartą. Todėl pareikšti ieškinį draudžia įstatymas.

19. Tačiau ieškovas tvirtina, kad, kol APMSD gaminio nepateikė *Department of Health* nurodytai ligoninei, jis nebuvo išleistas į apyvartą ir kad tai neįvyko iki 1992 m. spalio 7 d., mažiau nei 10 metų prieš pateikiant antrąjį ieškinį. Todėl įstatymas nedraudžia pareikšti ieškinio.

20. 2003 m. kovo 10 d. ieškovas kreipėsi į nacionalinį teismą dėl nutarties, kad 2000 m. pareikštame pirmajame ieškinyje APMSD su visomis teisinėmis pasekmėmis būtų pakeista APSA.

Prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateikti klausimai

21. *High Court of Justice, Queen's Bench Division*, nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šiuos klausimus.

„1. Ar pagal tikslų Tarybos direktyvos 11 straipsnio aiškinimą, kai Prancūzijos gamintojas pagal pardavimo sutartį tiekia gaminį savo visiškai priklausomai dukterinei Anglijos bendrovei, o tada per Anglijos bendrovę – kitam subjektui, gaminys išleidžiamas į apyvartą:

a) kai jis palieka Prancūzijos bendrovę; ar

b) kai jis pasiekia Anglijos bendrovę; ar

c) kai jis palieka Anglijos bendrovę; ar

d) kai jis pasiekia subjektą, gaunantį gaminį iš Anglijos bendrovės?

2. Ar, kai ieškiny, kuriuo ginamos Tarybos direktyva dėl produktų su tariamais trūkumais ieškovui suteiktos teisės, yra pareikštas vienai bendrovei (A), klaidingai tikint, kad A yra gaminio gamintoja, kai gamintoja yra ne A, bet kita bendrovė (B), valstybė narė pagal savo nacionalinės teisės aktus gali savo teismams suteikti diskreciją tokį ieškinį traktuoti kaip „*ieškinį gamintojui*“ Tarybos direktyvos 11 straipsnio prasme?

3. Ar teisingai aiškinamas Tarybos direktyvos 11 straipsnis leidžia valstybei narei suteikti diskreciją leisti teismui antrajame klausime nurodytame ieškinyje („atitinkamas ieškiny“) atsakovą A pakęisti B tokiomis aplinkybėmis, kai:

a) baigęsi 11 straipsnyje nurodytas 10 metų terminas;

b) atitinkamas ieškiny A buvo pareikštas prieš pasibaigiant 10 metų terminui; ir

- c) joks ieškinys dėl ieškovo tvirtinamos gaminio padarytos žalos nebuvo pareikštas B prieš pasibaigiant 10 metų terminui?“
- tik 11 straipsnyje, bet taip pat 6, 7 ir 17 straipsniuose⁴.

IV — Vertinimas

22. Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, kaip pagal Direktyvos 11 straipsnį turėtų būti suprantama sąvoka „išleisti į apyvartą“. Jis nurodo keturias galimas datas, iš kurių pirmos dvi susijusios su operacijomis grupės viduje, o paskutinės dvi – su tolesne operacija platinimo grandinėje.

23. Gamintojo atsakomybė nustoja galioti praėjus 10 metų terminui nuo datos, kai gaminys buvo išleistas į apyvartą. Todėl sąvoka „išleisti į apyvartą“ yra svarbi siekiant tiksliai nustatyti, kada baigiasi objektyvioji gamintojo atsakomybė. Ši sąvoka minima ne

24. Nepaisant šios formuluotės svarbos, ji nėra apibrėžta pačioje Direktyvoje. Ją rengiant buvo manoma, kad sąvokos „išleidimas į apyvartą“ nebūtina apibrėžti, nes, kaip matyti iš Komisijos aiškinamojo rašto, „pagal įprastinę žodžių reikšmę ji buvo laikoma savaime aiškia“. Pagal šį raštą paprastai gaminys yra išleistas į apyvartą, kai jis buvo išleistas platinimo grandinėje⁵. Kita priežastis, kodėl sąvoka nėra apibrėžta, galėtų būti 1977 m. sausio 27 d. Europos Konvencijos dėl atsakomybės už gaminius, sukėlusius mirtį ar žalą asmeniui (toliau – 1977 m. Konvencija), egzistavimas⁶. 1977 m. Konvencijos ir Direktyvos struktūra yra beveik ta pati. Pagal Konvencijos 2 straipsnio d punktą gaminys yra išleistas į apyvartą, kai gamintojas pateikė jį kitam asmeniui.

4 – 6 straipsnio 1 dalies c punkte numatyta: „Gaminys yra laikomas turinčiu trūkumų, jei jis nėra toks saugus, kokio asmuo, atsižvelgiant į visas aplinkybes, turėjo teisę tikėtis, įskaitant gaminio išleidimo į apyvartą laiką.“

7 straipsnis nustato, kad gamintojas nėra laikomas atsakingu pagal Direktyvą, jei jis įrodo:

a) kad jis neišleido gaminio į apyvartą, arba
b) kad atsižvelgiant į aplinkybes, tikėtina, kad trūkumo, dėl kurio buvo padaryta žala, nebuvo gaminio išleidimo į apyvartą metu ar jis atsirado vėliau, arba <...>

e) kad trūkumo neleidė pastebėti gaminio išleidimo į apyvartą metu egzistavęs mokslo ir technikos lygis, arba <...>

17 straipsnyje numatyta, kad Direktyva netaikoma gaminiams, išieštiesiems į apyvartą iki datos, kai įsigaliojo nacionalinės teisės aktai, kuriais valstybės narės įgyvendina Direktyvą.

5 – Žr. Papild. Biul., EB, 1976, 2 priedas, L 11, p. 15.

6 – <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/HTml/091.htm>.

25. Priešingai nei Komisijos aiškinamasis raštas, ši byla parodo, kad sąvoka „išleidimas į apyvartą“ reikalauja apibrėžti momentą, nuo kurio prasideda 10 metų terminas. Teisingumo Teismas dar nėra apibrėžęs sąvokos „išleidimas į apyvartą“. Ji buvo nagrinėjama sprendime *Veedfald*⁷, bet Direktyvos 7 straipsnio a punkto kontekste bylos aplinkybės buvo specifinės ir Teisingumo Teismas nepateikė bendro šios sąvokos apibrėžimo.

27. Teisingumo Teismas su šiuo argumentu nesutiko. Jis pareiškė, jog „tokios šios bylos aplinkybės, kai gaminio naudojimas apibūdinamas tuo, kad asmuo, kuriam jis skirtas, yra priverstas šį gaminį kontroliuoti, nėra lemiamos“ (17 punktas), ir į dėl to iškeltą klausimą atsakė taip, kad „7 straipsnio a punktas turi būti aiškinamas taip: gaminys su trūkumais yra išleistas į apyvartą, kai jis naudojamas teikiant konkrečią žmogaus organo paruošimo transplantacijai sveikatos priežiūros paslaugą ir dėl paruošiamosios procedūros padaroma žala organui“.

28. Šioje byloje kyla klausimas, ne *ar* gaminys buvo išleistas į apyvartą, bet *kada* jis buvo išleistas į apyvartą. Klausimas, į kurį „veiksmą“ atsižvelgti, yra svarbus 10 metų atsakomybės termino pradžiai ir taip pat galutinei datai.

26. Sprendime *Veedfald* atsakovas tvirtino, kad jis niekada neišleido gaminio į apyvartą. Atsakovas buvo skysčio su trūkumais, skirto inkstams perplauti prieš transplantaciją, gamintojas. Skystį pagamino lignoninė A, o ji panaudojo lignoninė B, kurių abiejų savininkas buvo atsakovas. Atsakovo argumentas buvo tas, kad gaminys buvo naudojamas ne kažkokio pardavimo susitarimo pagrindu, o paslaugos (kurios Direktyva neapima) teikimo kontekste. Atsakovo toje byloje teigimu, gaminį visą laiką kontroliavo skystį pagaminusi vaistinė ir lignoninė, kurioje jis buvo naudojamas, ir todėl jis niekada nebuvo išleistas į apyvartą Direktyvos 7 straipsnio a punkto prasme.

29. Prieš nagrinėdamas šį klausimą priminiau, kad Direktyva siekiama sukurti pusiausvyrą tarp vartotojų ir gamintojų interesų. Aiškinant sąvoką „išleidimas į apyvartą“ turi būti atsižvelgiama į šią pusiausvyrą. Viena vertus, Direktyva siekiama apsaugoti vartotoją numatant gamintojo atsakomybę be kaltės, kai žala atsiranda dėl jo gaminyje esančio trūkumo. Kita vertus, gamintojo atsakomybė yra apribojama laiko atžvilgiu ir pasibaigia po 10 metų nuo tos datos, kai

7 — Cituotas 3 išnašoje.

gaminys buvo išleistas į apyvartą. Taigi 11 straipsnis yra priimtas gamintojų interesais. Senaties terminas yra pateisinamas tik tuo, kad objektyvioji atsakomybė numato didesnę naštą gamintojams, nei atsakomybė pagal įprastas sutartinės ar deliktinės atsakomybės sistemas. Siekiant nevaržyti technologinių naujovių diegimo ir leisti padengti draudimo išlaidas, buvo manoma, kad būtina apriboti objektyviosios atsakomybės taisyklę laiko atžvilgiu.

30. Antra, kaip jau minėjau, sąvoka „išleidimas į apyvartą“ Direktyvoje minima keletą kartų. Aišku, kad visoje Direktyvoje jos reikšmė turėtų būti ta pati.

31. Kuriuo momentu gaminys išleidžiamas į apyvartą?

32. Šiuo klausimu buvo išreikšti įvairūs požiūriai. Ieškovė, Italijos vyriausybė ir Komisija mano, kad momentas, nuo kurio gaminys yra išleistas į apyvartą, yra tas, kai

gamintojas nebet kontroliuoja to gaminio, arba jis perleidžiamas asmeniui, kurio nekontroliuoja gamintojas. Svarbus yra būtent pateikimas į platinimo grandinę perleidžiant trečiajam asmeniui (šiuo atveju, ligoninei, kuriai *APSM*D teikė vakciną).

33. *APSA* ir *APMSD* laikosi skirtingo požiūrio. Jos tvirtina, kad lemiamas faktorius yra momentas, kai gaminys palieka subjektą, kuriame jis buvo pagamintas, ir kad pirkėjo, kuris yra dukterinė bendrovė, tapatybė yra nesvarbi.

34. Akivaizdu, kad momento, nuo kurio prasideda objektyviosios atsakomybės skaičiavimo terminas, nustatymas turi būti kuo aiškesnis ir objektyvesnis. Tai negali būti per anksti (gali būti nepasibaigęs gamybos procesas) arba per vėlai (gaminys gali būti kažkur platinimo grandinėje).

35. Jei dešimties metų terminas prasidėtų nuo to momento, kai mažmeninis tiekėjas gaminį pateikia parduoti, tai akivaizdžiai prieštarautų Direktyvos formuluotei, nes jos 11 straipsnyje aiškiai minimas gamintojas.

36. Jei būtų laikoma, kad gaminys yra išleistas į apyvartą bet kuriuo tikru tiekimo aktu, kurį gamintojas atlieka gaunančiojo subjekto atžvilgiu, tai būtų per anksti. Tokios situacijos taip pat apimtų tiekimą tikrinančioms institucijoms. Tai prieštarautų 1977 m. Konvencijos aiškinamiesiems dokumentams ir Direktyvai, kurios dokumentai aiškiai nurodo, kad išleidimo į apyvartą sąvoka neapima tokių institucijų: gaminio kokybės patikrinimas dar nebus užbaigtas ir jis nėra paruoštas pateikti potencialiems vartotojams, taigi ir potencialiems nukentėjusiesiems.

37. Paprastai gaminio paleidimas platinimo grandine sutaps su išleidimu į apyvartą. Tačiau, kaip žinoma iš sprendimo *Veedfald*, taip bus ne visais atvejais. Toje byloje iš viso nebuvo platinimo grandinės, tačiau nepaisant to, tam tikru momentu gaminys buvo išleistas į apyvartą. Tinkamiausias požiūris yra su kontrolės praradimu susieta sąvoka. Remiantis šiuo požiūriu, komercinės operacijos metu perleisdamas gaminį savarankiškam subjektui, gamintojas savanoriškai atsisako jo kontrolės.

38. Nors visos dalyvaujančios šalys su tokiu požiūriu sutinka, jų nuomonės pradeda skirtis dėl operacijų grupės viduje.

39. Ieškovė, Komisija ir Italijos vyriausybė mano, kad tol, kol gaminys lieka grupės viduje, gaminį kontroliuoja gamintojas.

40. Tačiau atsakovai pagrindinėje byloje mano, kad nėra svarbu, ar gaminys yra pateiktas visiškai priklausomai dukterinei bendrovei, kuri su gamintoju susijusi kitu būdu, ar nepriklausomai trečiajai šaliai. Jų manymu, vienintelis klausimas, kuris turi būti keliamas, yra tas, ar gaminantis subjektas savanoriškai atsisakė gaminio kontrolės. Jie teigia, kad šiuo atveju gamybos procesas buvo baigtas ir gaminys jau nebuvo kontroliuojamas APSA, kai pastaroji jį išsiuntė APSMSD. Po to, kai gaminys buvo parduotas ir išsiųstas APMSD, APSA, neatšaukdama gaminio, negalėjo jo pakeisti ar modifikuoti. Todėl, jų nuomone, grupės viduje atliekamoms operacijoms neturėtų būti taikomi jokie specifiniai kriterijai.

41. Jie taip pat papildo, kad gaminio kontrolė neturi būti painiojama su bendrovės kontrole. Tai yra skirtingos koncepcijos. Pirmoji yra susijusi su valdymu teisine

prasmė, o antroji su balsavimo teisėmis. Jie pabrėžia, kad nors dukterinė bendrovė, kaip ir patronuojanti bendrovė, yra tos pačios bendrovių grupės dalis, ji turi atskirą nuo patronuojančios bendrovės teisinį subjektiškumą, kartu su atskiomis teisėmis ir įsipareigojimais.

Tokioms aplinkybėms įvairovės laipsnis bus dar didesnis.

42. Priminčiau, kad, kaip išdėstyta pirmiau, Direktyvos 11 straipsnis iš esmės yra priimtas gamintojų interesais. Tačiau vartotojai taip pat turi interesą, kad gamintojas neturėtų galimybės manipuliuoti atsakomybės laikotarpio trukme naudodamasis savo vidaus struktūra. Todėl nesutikčiau su argumentu, kad operacija grupės viduje turėtų būti traktuojama visiškai taip pat, kaip operacija su trečiuoju asmeniu.

45. Nelygu, pavyzdžiui, įvairių organizavimo rūšių fiskalinės ir kitos teisinės pasekmės, ta pati ar panaši veikla gali būti organizuojama įvairiais būdais. Jei vienos bendrovės platina savo gaminius per padalinius, kitos tai daro per dukterines bendroves, o kartais gamintojas pristato tiesiogiai trečiosioms šalims. Naudojamos ir hibridinės konstrukcijos.

43. Pirma, yra aišku, kad atskaitos taškas turėtų būti kontrolė arba gaminio kontrolės atsisakymas.

44. Antra, svarbu neužmiršti ekonominių realijų. Iš tikrųjų yra itin daug būdų, kuriais bendrovės gali organizuoti savo atitinkamos gamybos, pardavimo ir rinkodaros veiklą. Tai ypač akivaizdu, kai į bendrovės struktūra yra išsiplėtusi kelių valstybių narių teritorijose.

46. Trečia, kuo bus didesnė organizacinė įvairovė, tuo labiau reikės aiškaus kriterijaus nustatyti momentą, kuriuo gaminyje yra išleistas į apyvartą. Tas momentas sutampa su kontrolės atsisakymu, momentu, kurio metu gaminyje pirmą kartą perleidžiamas asmeniui arba grupės viduje nesančiai bendrovei, t. y. nepriklausomai trečiajai šaliai. Jei ne, pradinis laikotarpio momentas skirtųsi atsižvelgiant į tai, ar gamintojas, platindamas gaminį, naudojo dukterinę bendrovę, ar platinimo padalinį, nors abiejų alternatyvų atveju kontrolės klausimas yra tas pats. Taikant Direktyvą nėra svarbu, kokią teisinę organizavimo formą pasirinko gamintojas.

47. Todėl tol, kol gaminys nėra perleistas grupės kontrolei nepavaldžiai šaliai, galima preziumuoti, kad jis vis dar yra kontroliuojamas grupės, kuriai ir priklauso tikrasis gamintojas.

48. Iš tikrųjų, kaip pažymėjo Komisija, pirmosios operacijos bendrovių grupės viduje data, kaip pradinis laikotarpio momentas, gali būti per ankstyvas, nes labai tikėtina, kad dauguma atvejų tikimybė, jog grupei nepriklausantis asmenys gali susidurti su gaminiu, kai gaminys bus nekontroliuojamas grupės nario, bus labai maža. Pirmo veiksmo grupės viduje laikymas gaminio išleidimu į apyvartą galėtų lengvai sutrumpinti objektyviosios atsakomybės terminą. Taip, pavyzdžiui, būtų tuo atveju, kai dukterinė bendrovė ar kita gamintojui priklausanti gamykla laikytų gaminį keletą metų nenaudojamą, o po to parduotų arba išnuomotų grupei nepriklausančiam asmeniui.

49. Kol gaminys lieka grupės viduje, gamintojas vis dar gali užtikrinti, kad gaminys nepateks į potencialių nukentėjusiųjų grupės rankas. Tai reiškia, kad jo objektyviosios

atsakomybės terminas dar neprasidėjo. Jis gali būti atsakingas kitų sistemų, bet ne Direktyvos, pagrindu.

50. Be to, kiti subjektai gali nežinoti, kada pirmą kartą gamintojas perleido gaminį dukterinei bendrovei. Kadangi grupės viduje atliekama daug operacijų, gali būti ganėtinai sunku nustatyti, kur ir kada įvyko pirmasis pristatymas. Tiek nukentėjusiajam, tiek kitoms suinteresuotosioms šalims (bet kuriam tiekėjui Direktyvos 3 straipsnio 3 dalies prasme) reikalingas aiškus atskaitos taškas momentui, kuriuo gaminys buvo išleistas į apyvartą, nustatyti. Santykiai grupės viduje dažnai yra pernelyg neaiškūs, kad būtų naudingi šiuo atžvilgiu.

51. Analogiškai norėčiau pastebėti, kad argumentas, jog dukterinė bendrovė teisiškai yra atskira nuo patronuojančios bendrovės (ir todėl perleidimas iš vieno juridinio asmens kitam tos pačios bendrovių grupės viduje sutampa su gaminio išleidimu į apyvartą), manęs neįtikina. Naudojimas skirtingais juridiniais asmenimis yra įprasta praktika dėl daugelio priežasčių. Taip pat yra,

pavyzdžiui, konkurencijos teisėje, teisiškai atskiri asmenys sėkmingai gali būti traktuojami kaip bendras vienetas EB sutarties 81 straipsnio tikslais⁸. Taip yra dėl tarp jų esančių glaudžių ekonominių ryšių. Tai reiškia, kad tarp jų esantys susitarimai turi būti suprantami kaip funkcijų ir vaidmenų vidinis pasiskirstymas tame ekonominiame vienete. Dėl šios priežasties susitarimai tarp grupės narių nepatenka į minėto straipsnio taikymo sritį. Taip pat negalima sutikti, kad gaminys buvo išleistas į apyvartą, kai jis buvo perleistas vienam iš patronuojančios bendrovės platinimo padalinių, ar tai būtų padalinys, ar dukterinė bendrovė. Faktas, kad platinimo padaliniui bus pateikta sąskaita faktūra, nėra lemiamas, nes kainodara vidinių pervedimų pagrindu yra įprasta santykių tarp bendrovių praktika.

Antrasis ir trečiasis klausimai

53. Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar Direktyvos 11 straipsnis leidžia teismo, į kurį kreipėsi ieškovas, taikomiems teisės aktams, bendrovei A pareikštą ieškinį traktuoti kaip „ieškinį gamintojui“, kai bendrovei A ieškinyje buvo pareikštas klaidingai tikint, kad A yra gaminio gamintoja, o tikroji gamintoja buvo kita bendrovė – B. Trečiasis klausimas susijęs su pakeitimo problema. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar galima A (dabartinį atsakovą) pakeisti B (gamintoju), kai ieškinyje B buvo pareikštas pasibaigus Direktyvos 11 straipsnyje numatytam 10 metų terminui.

52. Todėl objektyviosios atsakomybės terminas turėtų prasidėti nuo momento, kuriuo perleisdamas gaminį dėl komercinių priežasčių kažkam, kas nėra susijęs su grupe, kuriai priklauso gamintojas, gamintojas savanoriškai atsisako gaminio kontrolės.

54. Nagrinėdamas šiuos klausimus *APMSD* vadinsiu A, o *APSA* – B. Taip pat nepaisysiu fakto, kad nutartyje dėl prejudicinio sprendimo priėmimo truksta tam tikros informacijos. Pavyzdžiui, nėra aišku, kodėl praėjo nemažai laiko (nuo 2000 m. lapkričio mėn. iki 2002 m. spalio mėn.), kol ieškovas pareiškė ieškinį *APSA*. Taip pat neaišku, kaip *APMSD* reagavo, kai jai buvo pareikštas

⁸ – Žr., pavyzdžiui, 1971 m. lapkričio 25 d. Sprendimą *Béguelin Import* (22/71, Rink. p. 949).

ieškinys, ar ši bendrovė informavo ieškovą ir kada apie tikrojo gamintojo tapatybę. Tai yra fakto klausimas, kurį turi nagrinėti prašymą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo pateikęs teismas.

baigiasi, nebent ieškinys jam buvo pareikštas iki šios datos.

55. Kaip preliminarią pastabą aš priminčiau, kad Direktyvos 11 straipsnyje minimas gamintojas. Kas gali būti laikomas gamintoju, yra apibrėžta Direktyvos 3 straipsnyje: tikrasis gamintojas arba kiekvienas asmuo, kuris prisistato gamintoju, ant gaminio nurodydamas savo vardą, prekės ženklą ar kitą skiriamąjį ženklą.

58. Aišku, kad jei nukentėjęs asmuo klaidingai pareiškė ieškinį asmeniui, kuris nėra gamintojas 3 straipsnio prasme, 10 metų terminas nenutraukiamas. Klaida gali reikšti tai, kad tuo metu 10 metų terminas jau buvo pasibaigęs, nes Direktyva neleidžia nacionaliniams teismams ar nacionalinėms teisinėms sistemoms nepaisyti nustatyto termino, kai ieškinys buvo pareikštas iki galutinio termino pabaigos prieš kitą nei gamintojas bendrovę, nes tai pažeistų Direktyva nustatytą pusiausvyrą tarp atitinkamų vartotojų ir gamintojų interesų.

56. Toliau, kai gamintojas negali būti nustatytas, o tiekėjas per protingą terminą nukentėjusiojo neinformuoja apie gamintojo arba jam gaminį tiekusio asmens tapatybę, nukentėjęs asmuo taip pat gali pareikšti ieškinį bet kuriam gaminio tiekėjui. Tokiu atveju pagal Direktyvos 3 straipsnio 3 dalį gaminio tiekėjas yra laikomas gamintoju.

59. Todėl aš nagrinėsiu antrąjį ir trečiąjį klausimus remdamasis faktine pagrindinėje byloje aptariama situacija.

57. Kaip minėjau, Direktyvos 11 straipsniu siekiama nustatyti aiškią galutinę datą, po kurios gamintojo objektyvioji atsakomybė

60. Neginčijama, kad gamintojas ir tiekėjas šioje byloje priklauso tai pačiai bendrovių grupei. Kaip matyti iš atsakymo į pirmąjį klausimą, *APMSD* nėra nei nepriklausomas trečiasis asmuo tiekėjas, nei tikrasis gamintojas. Tačiau perleisdama gaminį grupei nepriklausančiai šaliai, ji yra pirmą kartą

gaminį į apyvartą išleidęs juridinis asmuo. Pagal Direktyvos 3 straipsnio 3 dalį ieškiny *APMSD* galėtų būti pareikštas kaip tiekėjai.

Direktyvos 3 straipsnio 3 dalies logiką, neigiant, kad esi gamintojas, reikia informuoti ieškovą, jei tiekėjui žinoma, kas yra gamintojas, ir labai panašu, kad taip yra ir šioje byloje.

61. Esant tokiai situacijai, kuri išsiskiria tuo, jog gaminį su tariamais trūkumais į apyvartą išleido bendrovė, priklausanti tai pačiai grupei, kaip ir jį pagaminusi bendrovė, yra didelė tikimybė, kad suinteresuotoji šalis, kuriai buvo padaryta žala, gali supainioti teisingą gamintojo tapatybę.

64. Būtų nepriimtina, jei nukentėjusiojo ieškiny būtų atmetas dėl to, kad baigėsi senaties terminas, o taip galėtų būti tuo atveju, jei tiekėjas, kuriam klaidingai pareikštas ieškiny kaip gamintojui, per protingą terminą nesuteikė savo turimos informacijos apie gamintojo tapatybę.

62. Jei tiekėjui klaidingai pareiškiamas ieškiny kaip gamintojui, jis turėtų nedelsiant informuoti ieškinį pareiškusią šalį apie gamintojo tapatybę, ypač, kaip yra šioje byloje, kai tiekėjas yra gamintojo dukterinė bendrovė. Jei jis to nepadarė, pagal analogiją su Direktyvos 3 straipsnio 3 dalimi jis turėtų (galėtų) būti laikomas gamintoju.

65. Todėl, mano nuomone, kai tiekėjas žinojo, kas yra gamintojas ir tinkamu metu galėjo informuoti ieškovą dėl ieškinio pareiškimo gamintojui per Direktyvos 11 straipsnyje numatytą 10 metų laikotarpį, leidimas teismui, priėmusiam ieškovo pareikštą ieškinį tiekėjui, vertinti tokį ieškinį kaip „*ieškinį gamintojui*“, neprieštarauja Direktyvai, būtent 3 straipsnio 3 daliai ir 11 straipsniui.

63. Kaip minėjau prieš tai, jei gamintojo tapatybė nukentėjusiajam asmeniui nežinoma, jis gali pareikšti ieškinį tiekėjui, kuris norėdamas išvengti atsakomybės, privalo atskleisti gamintojo tapatybę. Tas pats taikoma, jei buvo klaidingai tikima, kad tiekėjas buvo gaminio gamintojas. Žinoma, pagal

66. Atsižvelgiant į siūlomą atsakymą į antrąjį klausimą, nėra reikalo atsakinėti į trečiąjį klausimą.

V — Išvada

67. Taigi darau išvadą, kad į *High Court of Justice, Queen's Bench Division*, pateiktus prejudicinius klausimus reikia atsakyti taip:

1985 m. liepos 25 d. Tarybos direktyvos 85/374/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių atsakomybę už gaminius su trūkumais, derinimo 11 straipsnis turėtų būti aiškinamas kaip reiškiantis, kad gaminyje yra išleistas į apyvartą nuo to momento, kai asmuo ar bendrovė, kuriuos veiksmingai kontroliuoja gamintojas, jį perleido asmeniui ar bendrovei, kurių gamintojas tokiu būdu nekontroliuoja.

Kai ieškinys, kuriuo ginamos Tarybos direktyva 85/374/EEB dėl produktų su tariamais trūkumais ieškovui suteiktos teisės, yra pareikštas tiekėjui per Direktyvos 11 straipsnyje numatytą 10 metų laikotarpį klaidingai tikint, kad tiekėjas yra gaminio gamintojas, kai gamintojas faktiškai buvo kita tos pačios bendrovių grupės, kuriai priklauso tiek gamintojas, tiek tiekėjas, bendrovė, Direktyvos 85/374/EEB nuostatos, ir būtent 3 straipsnio 3 dalis ir 11 straipsnis, 11 straipsnio prasme leidžia ieškinį priėmusiam teismui tokį ieškinį vertinti kaip ieškinį gamintojui, jei tiekėjas žinojo gamintojo tapatybę ir turėjo galimybę apie tai informuoti ieškovą per protingą terminą ir bet kuriuo atveju prieš pasibaigiant 10 metų terminui.